

نام و نام خانوادگی:

تعداد سوال: ۳۰

افشار

نام آزمون: ادبیات دوازدهم تکمیلی تشریحی

زمان برگزاری: ۱۲۰ دقیقه

مرکز مشاوره تحصیلی دکتر
علیرضا افشار

۱) معانی واژگان زیر را بنویسید.

حمایل () - ذلّه () - رمق () - طفره ()
متقاعد () - شیخ () - دنج () - دیباچه ()

۲) با توجه به ابیات زیر به سؤالات پاسخ دهید.

«تو حکیمی تو عظیمی تو کریمی تو رحیمی
نتوان وصف تو گفتن که تو در فهم نگنجی
تو نماینده فزلی تو سزاوار ثنایی
نتوان شبه تو گفتن که تو در وهم نیایی»

۱ - در مصراع اول دو آرایه ادبی بیاید.

۲ - مصراع آخر به کدام آیه قرآن، تلمیح دارد؟

۳) یک ترکیب وصفی و دو ترکیب اضافی در بیت زیر بیاید.

«ملکا ذکر تو گویم که تو پاکتی و خدایی
نروم جز به همان ره که توام راهنمایی»

۴) با توجه به متن زیر به سؤالات پاسخ دهید.

«فرّاش باد صبا را گفته تا فرش زمردین بگسترد و دایه ابر بهاری را فرموده تا بنات نبات در مهد زمین پیرورد. درختان را به خلعت نوروزی قباى سبز ورق در برگرفته و اطفال شاخ را به قدوم موسم ربیع کلاه شکوفه بر سر نهاده.»

۱ - در قسمت‌های مشخص شده کدام آرایه ادبی به کار رفته است؟

۲ - نمونه‌ای از حذف به قرینه معنوی را در متن بیاید.

۳ - یک مورد آرایه سجع در متن تشخیص دهید.

۴ - در گروه اسمی «قباى سبز ورق» یک ترکیب وصفی و یک ترکیب اضافی، مشخص کنید.

۵ - دو واژه وندی و یک واژه وندی - مرکب در متن بیاید.

۵) نوع حرف «را» را در عبارت زیر تشخیص دهید.

۱ - باران رحمت بی حسابش همه را رسیده

۲ - از این بوستان که بودی ما را چه تحفه کرامت کردی.

۳ - دامنی پر کنم هدیه اصحاب را.

۶) با توجه به متن زیر به سؤالات پاسخ دهید.

«عاکفان کعبه جلالش به تقصیر عبادت معترف و واصفان حلیه جمالش به تحیر منسوب»

۱ - مفهوم آیه «ما عرفناک حق معرفتک» در کدام عبارت آمده است؟

۲ - در «کعبه جلال» و «حلیه جمال» کدام آرایه مشترک به کار رفته است؟

۳ - دو نمونه حذف در متن بیاید و نوع آنها را بنویسید.

۴ - آرایه تناسب در کدام کلمات دیده می‌شود؟

۷) تفاوت معنایی و کاربردی فعل‌های مشخص شده را در دو بیت زیر بنویسید.

۱ - گفت: نزدیک است والی را سرای آن‌جا شویم گفت: والی از کجا در خانه خمار نیست

۲ - گفت: می بسیار خوردی زان چنین بی خود شدی گفت: ای بیهوده گو حرف کم و بسیار نیست

۸) با توجه به بیت زیر به سؤالات پاسخ دهید.

«از پای تا سرت همه نور خدا شود در راه ذوالجلال چو بی پا و سر شوی»

۱- در قسمت‌های مشخص شده کدام آرایه ادبی به کار رفته است؟

۲- مفهوم کلی بیت را بنویسید.

۳- «چو» در مصراع دوم، حرف اضافه است یا حرف ربط؟

۹) با توجه به بیت زیر به سؤالات پاسخ دهید.

بنیاد هستی تو چو زیر و زبر شود در دل مدار هیچ که زیر و زبر شوی

۱- دو آرایه ادبی در بیت بیابید و جایگاه آن را مشخص کنید.

۲- یک عبارت کنایی در متن بیابید و مفهوم آن را بنویسید.

۳- نقش دستوری واژه «هیچ» را بنویسید.

۱۰) هر یک از مفاهیم ستون «ب» را به بیت مناسب آن در ستون «الف» وصل کنید:

ستون «الف»

ستون «ب»

۱- هر که دارد لب خاموش توانگر باشد / دهن غنچه همه عمر پُر از زر باشد	۱- سخن گفتن
۲- شو منفجر ای دل زمانه / وان آتش خود نهفته میسند	۲- ظلم ستیزی و مبارزه با ظلم
۳- بگرای چو اژدهای گرز / بخروش چو شرزه شیر ارغند	۳- مردم گریزی
۴- تا چشم بشر نبیندت روی / بنهفته به ابر چهر دل بند	۴- دعوت به سکوت
۵- از سر بکش آن سفید معجر / بنشین به یکی کبود اورند	۵- ظلم پذیری
۶- به بیداد بدخواه امروز سر کن / که روز دگر دادخواهی بر آید	۶- قدرت نمایی و کنار زدن عجز و ناتوانی

۱۱) مفهوم کنایی مصراع اول بیت «در دفتر زمانه فتد نامش از قلم / هر ملتی که مردم صاحب قلم نداشت»، چیست؟

۱۲) معنی ساده و روان بیت زیر را بنویسید.

طاق پذیر است عشق، جفت نخواهد حریف بر نَمَطِ عشق اگر پای نهی طاق نه

۱۳) تفاوت معنای کلمه «طاق» در ابیات زیر را توضیح دهید.

الف) نهاده به طاق اندرون تخت زر / نشانده به هر پایه‌ای در، گُهر
ب) چون ابروی معشوقان، با طاق و رواق است / چون روی پری رویان با رنگ و نگار است

۱۴) مفهوم عبارت: «امپراتوری‌های بزرگ هم مانند آدم‌های ثروتمند از سوءهاضمه می‌میرند»، چیست؟

۱۵) دو غلط املائی متن زیر را بیابید و صحیح هریک را بنویسید.

«آن روز سیصد تومان تهیه کرده بودم که مخارج قریب شش ماه من بود. البته توقّف ما درعّمان و آتن بیش از نیم ساعت طول نکشید. هنوز دروازه‌های تاق ضربی دیوارهای کهن روم باقی است. اگر بر نمط عشق پا می‌نهی طاق پای بگذار. برای خرید دو طاقه پارچه تمام بازار را گشتیم. از او پرسیدند روزگار چگونه می‌گذرانی؟»

۱۶) معنی کلمات زیر چیست؟

الف) اسرا:

ب) انگاره:

ج) بن:

د) پرنیان:

ه) تموز:

و) سموم:

ز) قاش:

ح) گهر:

ط) آرگ:

ی) تاللو:

۱۷) مفهوم بیت «پیش ازمن و تو بسیار بودند و نقش بستند / دیوارِ زندگی را زین گونه یادگاران»

۱۸) آرایه‌های ادبی «تضاد»، «کنایه» و «تشبیه» را در عبارت‌های زیر مشخص کنید:

الف) در عشق قدم نهادن کسی را مسلّم شود که باخود نباشد.

ب) سودای عشق از زیرکی جهان، بهتر ارزد.

ج) حیات از عشق می‌شناس و ممات بی‌عشق می‌یاب.

۱۹) ارتباط معنایی بین گزینه‌های زیر را توضیح دهید.

الف) «من که هر آنچه داشتم اول ره گزاشتم / حال برای چون تویی اگر که لایقم بگو»

ب) «در عشق قدم نهادن کسی را مسلّم شود که باخود نباشد و ترک خود بلند و خود را ایثار عشق کند».

۲۰) مفهوم عبارت‌های زیر چیست؟

الف) محرم این هوش جز بی‌هوش نیست

ب) هر که جز ماهی ز آبش سیر شد

ج) سینه خواهم شرحه شرحه از فراق تا بگویم شرح در اشتیاق

۲۱) در منظومه زیر غلط‌های املایی را بیابید و اصلاح کنید.

«این ایار مهر و کین مرد و نامرد است / بی‌عیار و شعر محز خوب و خالی نیست / ... آن که هرگز گم نمی‌شد از لبش لبخند ... / خواه روز جنگ و خورده بحر کین سوگند / رستم دستان، درتگ تاریک چاه ژرف پهناور / کشته هر سو بر کف و دیواره‌هایش نیزه و خنجر / چاه قدر ناجوان‌مردان / چاه پستان چاه بی‌دردان ... گم بود»

۲۲) با توجه به مصرع اول بیت زیر مسندها را مشخص کنید.

«عاشق آن باشد که چون آتش بود / گرم رو، سوزنده و سرکش بود»

۲۳) نقش ضمیر پیوسته «ت» را در هر دو مصرع مشخص کنید.

«بعد از این وادی حیرت آیدت / کار دائم درد و حسرت آیدت»

۲۴) در بیت زیر یک شبه‌جمله بیابید. جمله‌های مصرع دوم را نیز مشخص کنید.

«بس که خشکی بس که دریا بر ره است / تا نپنداری که راهی کوتاه است»

۲۵) در مصراع‌های زیر مفعول را مشخص کنید.

۱- کز آن گرمی کند آتش گدایی / ۲- سرِ نامه، نام جهان‌بان نوشت

۳- رنگش از آینه بزود و غبار آخر شد / ۴- بهر خدمت هر که بندد کمر

۲۶) متن درس، بخشی از «سفر نامه» محسوب می‌شود یا «حسب حال»؟ دلیل خود را بنویسید.

۲۷) با توجه به ابیات زیر، به سؤالات پاسخ دهید:

بعد از آن بنمایدت پیش نظر معرفت را وادی ای بی پا و سر
بعد از این، وادی حیرت آیدت کار دائم درد و حسرت آیدت

الف) مرجع هریک از ضمیرهای «آن» و «این» به ترتیب، کدام یک از وادی‌های عرفانی است؟
ب) هریک از وادی‌های مربوط به ابیات بالا را در داخل بیت مشخص کنید و بنویسید که هریک از آنها وادی چندم هستند؟

۲۸) در کدام بیت جهش ضمیر اتفاق نیفتاده است؟

الف) مُلک اینجا بایدت انداختن ملک اینجا بایدت در باختن
ب) بعد از آن بنمایدت پیش نظر معرفت را وادی ای بی پا و سر
پ) بعد از وادی حیرت آیدت کار دائم درد و حسرت آیدت
ت) ای بی نشان محض نشان از که جویمت؟ گم گشت در تو هر دو جهان از که جویمت؟

۲۹) در عبارت زیر قسمت حذف شده را مشخص کنید و نوع حذف را تعیین نمایید.

«گفتم: پس چاره‌ای نیست جز این که دو روز مهمانی بدهیم. یک روز یک دسته بیایند و فردای آن روز، دسته‌ای دیگر. عیالم با این ترتیب موافقت کرد.»

۳۰) رسالۀ «فی حقیقۀ العشق» اثر کیست؟

پاسخنامه تشریحی

۱- حمایل ← محافظ، نگهدارنده - بند شمشیر
ذله ← بیچاره، عاجز

رمق ← تاب و توان - باقی‌ماندهٔ جان

طفره ← بهانه - خودداری از انجام کار

متقاعد ← مجاب‌شده - قانع‌شده

شبح ← سیاهی - سایه خیالی

دنچ ← جای خلوت و آرام

دیاچه ← مقدمه

سخت

۲- ۱- واج آرایی با صامت «ت» و مصوت «ای» / تکرار «تو»

۲- لیس کمنله شیء (هیچ چیزی شبیه خدا نیست).

سخت

۳- ترکیب‌های اضافی: ذکر تو / راهنمایم (تو راهنمایم هستی)، پرش ضمیر دارد

ترکیب وصفی: همان ره

سخت

۴- ۱- فرش زمردین: استعاره و مجاز / بنات نبات: تشبیه

۲- فراش باد صبا را گفته (است) / دایهٔ ابر بهاری را فرموده (است) / قبای سبز ورق در برگرفته (است) / کلاه شکوفه بر سر نهاده (است)

۳- بگسترد و پیرورد / گرفته و نهاده

۴- قبای سبز: ترکیب وصفی / قبای ورق: ترکیب اضافی

۵- واژه‌های وندی: زمردین، بهاری، درختان / واژهٔ وندی - مرکب: نوروزی

سخت

۵- در هر سه مورد، حرف اضافه است.

سخت

۶- ۱- واصفان حلیهٔ جمالش به تحیّر منسوب

۲- تشبیه

۳- عاکفان کعبهٔ جلالش به تقصیر عبادت معترف (هستند) و واصفان حلیهٔ جمالش به تحیّر

منسوب (هستند): هر دو مورد حذف به قرینهٔ معنوی است.

۴- عاکفان، کعبه و عبادت

سخت

۷- ۱- در معنای «رفتن» به کار رفته و غیر اسنادی است.

۲- فعل اسنادی است.

سخت

۸- ۱- از پای تا سرت: مجاز / بی پا و سر شدن: کنایه از اشتیاق زیاد

۲- برای وصال خداوند باید با تمام وجود و مشتاقانه قدم برداریم.

۳- حرف ربط در معنای «وقتی که»

سخت

۹- ۱- بنیاد هستی: اضافهٔ استعاره (هستی مثل خانه‌ای است که بنیاد دارد).

نکته: بعضی همکاران، بنیاد هستی را اضافه تشبیهی می‌دانند.

زیر و زبر: تکرار

۲- مصراع اول: کنایه از نابود شدن وجود مادی / در دل مدار: کنایه از نترسیدن

۳- قید

سخت

۱۰

مفاهیم ستون «ب»	ایات ستون «الف»
مفهوم (۴)	با بیت (۱)
مفهوم (۱)	با بیت (۲)
مفهوم (۲)	با بیت (۳)
مفهوم (۳)	با بیت (۴)
مفهوم (۶)	با بیت (۵)
مفهوم (۵)	با بیت (۶)

سخت

۱۱ در طول روزگار و در طی ایام فراموش خواهد شد.

از قلم افتادن نام: کنایه از فراموش شدن و از یاد رفتن است.

سخت

۱۲ عشق، بی نظیر است و بی نظیران را قبول می کند و شریک نمی پذیرد؛ اگر بر شیوه عشق حرکت می کنی بی نظیر و یگانه باش.

سخت

۱۳ الف) طاق در معنی: ایوان آمده است.

ب) طاق در معنی: خمیدگی سقف و محراب و ... است.

سخت

۱۴ علت نابودی قدرت های بزرگ، مغرور شدن آن ها به قدرتشان است. (زیاده روی در ظلم و ستم)

سخت

۱۵ غلط ها: امان - طاق ضربی

سخت

۱۶ الف) اسرا: در شب سیر کردن، هفدهمین سوره قرآن کریم

ب) انگاره: طرح، نقشه

ج) بن: درختی خودرو و وحشی که در برخی نقاط کوهستانی می روید؛ پسته وحشی

د) پرنیان: پارچه ابریشمی دارای نقش و نگار، نوعی حریر

ه) تموز: ماه دهم از سال رومیان، تقریباً مطابق با تیرماه سال شمسی؛ ماه گرما

و) سموم: باد بسیار گرم و زیان رساننده

ز) قاش: قاچ، قسمت برآمده جلوی زین؛ کوهه زین

ح) کهر: اسب یا استری که به رنگ سرخ تیره است.

ط) آرگ: قلعه، دژ

ی) تالو: برق، تابش، درخشش

سخت

۱۷ ناپایداری دنیا و اینکه عشق همیشه بوده و هست.

سخت

۱۸ الف) «باخود نباشد» کنایه از در قید و بند خود نبودن

ب) «سودای عشق» اضافه تشبیهی

ج) «حیات» و «مات» تضاد

سخت

۱۹ مفهوم هر دو عبارت این است که «برای رسیدن به مقام عشق باید از همه چیز خود گذشت و همه وجود را فدای عشق کرد».

سخت

۲۰ الف) عشق را فقط عارف و عاشق واصل می فهمد و درک می کند.

ب) عاشق واقعی (عارف) از عشق الهی سیر نمی شود.

ج) عشق را عاشق درک می کند / درد را دردمند می فهمد.

سخت

۲۱ املاي کلمات نادرست:

ایار ← درست	محز ← درست
بحر ← درست	قدر ← درست

سخت

۲۲ در جمله اول، «عاشق» مسند است. آن کسی عاشق است که ...

در جمله دوم، «چون آتش» مسند است، مسند. (از جنس متمم)

در ظاهر، «آتش» بعد از حرف اضافه «چون» به کار رفته است اما با توجه به نوع فعل جمله، «چون آتش» مسند است.

«چون» اگر به معنی مثل و مانند باشد، (حرف اضافه) ادات تشبیه محسوب می شود.

سخت

۲۳ «ت» در مصرع اول متمم و در مصرع دوم مضاف الیه است:

بعد از این برای تو وادی حیرت آید. / کارت دائم درد و حسرت است.

سخت

۲۴) «تا» در این بیت به معنی «زنهاد» به کار رفته است و «شبه جمله» می باشد.

مصرع دومسه جمله دارد: «تا»، «نپنداری» و «راهی کوتاه است».

سخت

۲۵) ۱- که آتش از آن گرمی (را) گدایی کند.

مفعول

۲- سرِ نامه، نامِ جهانبان را نوشت.

مفعول

۳- رنگش (را) از آینه بزدود.

مفعول

۴- بهر خدمت هر کسی که کمر (را) ببندد.

مفعول

سخت

۲۶) حسب حال (اتوبیوگرافی) است زیرا نویسنده خود، شرح حال خود را با احساس و عاطفه نگاشته است.

سخت

۲۷) الف) مرجع ضمیر «آن»، وادی «عشق» و مرجع ضمیر «این»، وادی «توحید» است.

ب) وادی «معرفت»، وادی سوم و وادی «حیرت»، وادی ششم است.

سخت

۲۸) گزینه (الف) درست است.

ضمیر «ت» در هر دو مصراع این بیت، نقش متممی دارد و طبق قاعده بعد از فعل و شناسه آمده است و جهش ندارد. با توجه به معنی بیت، جایگاه ضمیرها این گونه مشخص می شود:

«در این مرحله، رها کردن قدرت برای لازم و کنار گذاشتن ثروت برای ضروری است.»

اما در دیگر گزینه ها، ضمیر «ت» نقش مضاف الیه دارد و باید بعد از یک اسم (مضاف خاص خود) می آمد اما بر خلاف قاعده در هر سه گزینه، بعد از فعل و شناسه آمد است.

گزینه (ب)، بعد از آن پیش نظر نظرات، معرف را وادی ای بی پا و سر بنماید.

گزینه (پ)، بعد از این وادی حیرت برای پیش می آید. کارت دائم درد و حسرت است.

گزینه (ت)، ای بی نشان محض، نشانت را از کی بجویم؟ هر دو جهان در تو گم شد تو را از کی بجویم؟

سخت

۲۹) در جمله «فردای آن روز دسته ای دیگر»، فعل «بیایند» به قرینه «بیایند» در جمله پیشین (یک روز یک دسته بیایند)، حذف شده است؛ بنابراین، چون لفظ «بیایند» به خاطر وجود قرینه و

مشابه آن، حذف شده است. به این نوع حذف، اصطلاحاً «حذف به قرینه لفظی» می گویند.

سخت

۳۰) شهاب الدین سهروردی، معروف به «شیخ اشراق»، فیلسوف نامدار قرن ششم هجری است و آثار فلسفی او حال و هوای عارفانه دارند. مانند: فی حقیقه العشق، آواز پر جبرئیل، لغت موران و

صفیر سیمرغ. سهروردی به دلیل بیان برخی نظریات عرفانی مخالف دین، به قتل محکوم شد.

سخت